

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 292/2010-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. augusta 2010 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. V. M., B., zastúpeného S., s. r. o., B., konajúcim prostredníctvom advokáta JUDr. M. K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009 vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 20 Cp 17/2003 z 1. apríla 2008 v časti, ktorou zamietol návrh na určenie, že N. v B. sa dopustil voči nemu diskriminačného konania, v časti, ktorou zamietol návrh na priznanie nemajetkovej ujmy z dôvodu diskriminácie, a v časti o náhrade trov prvostupňového konania, ako aj vo výroku, ktorým mu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. V. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. januára 2010 doručená sťažnosť MUDr. V. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného S., s. r. o., B., konajúcim prostredníctvom advokáta JUDr. M. K., ktorou namieta porušenie svojho

základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009 vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 20 Cp 17/2003 z 1. apríla 2008 v časti, ktorou zamietol návrh na určenie, že N. v B. (ďalej len „odporca“) sa dopustil voči nemu diskriminačného konania, v časti, ktorou zamietol návrh na priznanie nemajetkovej ujmy z dôvodu diskriminácie, a v časti o náhrade trov prvostupňového konania, ako aj vo výroku, ktorým mu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 20 Cp 17/2003 o určenie neplatnosti preradenia na inú prácu sa okrem iného domáhal určenia, že odporca ako zamestnávateľ sa dopustil voči nemu (ako zamestnancovi) diskriminačného konania podľa § 13 ods. 1 a 3 a § 240 ods. 6 Zákonníka práce, ako aj priznania nemajetkovej ujmy v sume 49 790,88 € (1 500 000 Sk) z dôvodu diskriminácie. Okresný súd uvedené návrhy sťažovateľa zamietol rozsudkom sp. zn. 20 Cp 17/2003 z 1. apríla 2008. Označeným rozsudkom okresný súd tiež rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Po odvolaní sa obidvoch sporových strán krajský súd napadnutým rozsudkom v uvedenej časti rozsudok okresného súdu potvrdil.

Zo sťažnosti vyplýva, že „Sťažovateľ namieta, že prvostupňový a odvolací súd pri rozhodovaní o nárokoch sťažovateľa použili nezákonnú definíciu pojmu diskriminácia, čo malo za následok zamietnutie nárokov sťažovateľa na určenie, že N. v B. sa dopustil voči sťažovateľovi diskriminačného konania podľa § 13 ods. 1 a 3 a § 240 ods. 6 Zákonníka práce, ako aj zamietnutie nároku sťažovateľa na nemajetkovú ujmu vo výške SKK 1.500.000 (t. j. EUR 49.790,88) a nároku sťažovateľa na trovy prvostupňového a odvolacieho konania.“

Sťažovateľ konštatuje, že „Na strane 21 a 22 rozsudku prvostupňový súd uviedol, že pod pojmom diskriminácia sa rozumie znevýhodňovanie len podstatne väčšej skupiny fyzických osôb a že pojem diskriminácia predpokladá porovnanie medzi dvoma alebo viacerými skupinami alebo kategóriami jednotlivcov. Toto nesprávne chápanie pojmu

diskriminácia sťažovateľ namietal v článku VII svojho odvolania zo dňa 22. 7. 2008. Sťažovateľ predovšetkým poukazoval na skutočnosť, že v zmysle § 13 Zákonníka práce, § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona č. 365/2004 Z. z. a smernice Rady č. 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolanií pojem diskriminácia počíta aj so znevýhodňovaním sťažovateľa ako jednotlivca, a teda že pojem diskriminácia sa netýka len znevýhodňovania väčšej skupiny osôb.“

Odvolací súd však podľa sťažovateľa „nezákonnú definíciu pojmu diskriminácia nezmenil a rozsudok prvostupňového súdu v namietanom rozsahu potvrdil. Odvolací súd, rovnako ako súd prvostupňový, nepovažoval za diskrimináciu také konanie odporcu, ktorým odporca znevýhodňoval len samotného sťažovateľa. Z rozsudku prvostupňového a odvolacieho súdu totiž vyplýva, že na to, aby uvedené súdy konštatovali diskrimináciu sťažovateľa, sťažovateľ by musel byť súčasťou väčšej skupiny znevýhodňovaných osôb. Sťažovateľ má za to, že práve definícia pojmu diskriminácia v rozpore s platným právnym poriadkom (§ 13 Zákonníka práce, § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona č. 365/2004 Z. z.) a v rozpore s požiadavkou eurokonformného výkladu uvedeného pojmu vo vzťahu k smernici Rady č. 2000/78/ES zo strany súdov mala za následok konečné zamietnutie uvedených nárokov sťažovateľa.“

Sťažovateľ preto dospel k záveru, že „Krajský súd v Bratislave nerozhodoval podľa relevantnej právnej normy, ktorá by mala základ v právnom poriadku Slovenskej republiky a ktorej výklad by bol ústavne súladný. Krajský súd v Bratislave totiž s konečnou platnosťou zamietol nároky sťažovateľa súvisiace s jeho diskrimináciou s poukazom na definíciu pojmu diskriminácia, ktorá nemá oporu v právnom poriadku. Uvedeným rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave preto došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdnu ochranu v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy SR.“

Sťažovateľ na základe uvedených skutočností navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

«1. Základné právo MUDr. V. M. na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 209/08-400 zo dňa 13. 10. 2009 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 209/08-400 zo dňa 13. 10. 2009 sa ruší

a) v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 20 Cp 17/2003-334 zo dňa 1. 4. 2008 v časti zamietnutia návrhu na určenie, že odporca sa dopustil voči MUDr. V. M. diskriminačného konania podľa § 13 ods. 1 a 3 a § 240 ods. 6 Zákonníka práce,

b) v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 20 Cp 17/2003-334 zo dňa 1. 4. 2008 v časti zamietnutia návrhu zaviazať odporcu zaplatiť MUDr. V. M. náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1.500.000,- Sk podľa § 13 ods. 5 Zákonníka práce z dôvodu diskriminácie,

c) v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 20 Cp 17/2003-334 zo dňa 1. 4. 2008 v časti zamietnutia návrhu zaviazať odporcu zaplatiť MUDr. V. M. náhradu trov konania v prvostupňovom konaní,

d) v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave rozhodol, že MUDr. V. M. nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania

a vec vracia v zrušených častiach Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie, pričom v ďalšom konaní je Krajský súd v Bratislave povinný vec v zrušených častiach znova prerokovať a rozhodnúť s tým, že pojem diskriminácia bude aplikovaný v súlade s jeho legálnou definíciou predovšetkým v zmysle § 13 Zákonníka práce, § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona č. 365/2004 Z. z. a smernice Rady č. 2000/78/ES, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani.

3. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 209/08-400 zo dňa 13. 10. 2009 v časti „Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti týkajúcej sa náhrady mzdy a súdno poplatkovej povinnosti mení tak, že odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi náhradu mzdy vo výške 76.719,18 euro a na účet okresného súdu Bratislava III súdny poplatok vo výške 2.364,50 euro, všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku“ a v časti, v ktorej Krajský súd v Bratislave potvrdil, že okamžité skončenie pracovného pomeru zo dňa 8. 9. 2003 dané sťažovateľovi odporcom podľa § 68 ods. 1

písm. b) Zákonníka práce je neplatné, sa nezrušuje a v tejto časti sa ani nevracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

4. MUDr. V. M. priznáva primerané finančné zadostučinenie EUR 10.000 (slovom desaťtisíc eur), ktoré je mu Krajský súd v Bratislave povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť MUDr. V. M. trovy konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. K. vo výške, ktorú právny zástupca oznámi Ústavnému súdu Slovenskej republiky na jeho výzvu, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom skúmal, či spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd vychádzal z toho, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov ustanovených v zákone.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením

bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú považuje ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania veci vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 159/08).

Sťažovateľ v súvislosti s namietaným porušením označeného základného práva návrhom na rozhodnutie ústavného súdu (petitom) namietal len časť rozsudku krajského súdu z 13. októbra 2009, a to tú, ktorou odvolací súd potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 20 Cp 17/2003 z 1. apríla 2008 v časti zamietnutia jeho návrhu na určenie, že odporca sa dopustil voči nemu diskriminačného konania podľa § 13 ods. 1 a 3 a § 240 ods. 6 Zákonníka práce, a návrhu na priznanie nemajetkovej ujmy z dôvodu diskriminácie, ďalej časť týkajúcu sa výroku o náhrade trov prvostupňového konania, ako aj časť, ktorou mu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Označený rozsudok krajského súdu v napadnutej časti (napadnuté výroky) žiadal zrušiť a vrátiť vec v tomto rozsahu krajskému súdu na ďalšie konanie.

Keďže v zmysle § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania (okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone – čo nie je tento prípad), aj pokiaľ ide o označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým sa podľa tvrdenia sťažovateľa porušili základné práva alebo slobody, ústavný súd ďalej preskúmaval a rozhodoval o sťažnosti v tom rozsahu, v ktorom sťažovateľ namietal rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009.

1. Predmetom sťažnosti je v prvom rade tvrdenie sťažovateľa, že krajský súd potvrdením prvostupňového rozsudku z 1. apríla 2008 v časti o zamietnutí jeho návrhu na určenie, že odporca sa dopustil voči nemu diskriminačného konania podľa § 13 ods. 1 a 3 a § 240 ods. 6 Zákonníka práce, a jeho návrhu na priznanie nemajetkovej ujmy v sume 49 790,88 € (1 500 000 Sk) z dôvodu diskriminácie porušil jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa sťažovateľa k zamietnutiu jeho nárokov súvisiacich s jeho diskrimináciou došlo nesprávnou interpretáciou pojmu diskriminácia, ktorá je podľa jeho názoru v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti už viackrát uviedol, že podstata základného práva priznaného čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého reálne sa domáhať ochrany svojich práv na súde, pričom tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť príslušného súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola označenému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré ustanovenie o súdnej ochrane vykonávajú, a teda že základné právo na súdnu ochranu nespočíva len v práve domáhať sa súdnej ochrany, ale túto aj v určitej kvalite, t. j. zákonom ustanoveným postupom súdu, dostať. Postup súdov v konaní o veci a jeho kvalita predurčená zákonom je vyjadrením práva na súdnu ochranu účastníka konania vyplývajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy. Ochrana základným právam a slobodám poskytujú predovšetkým všeobecné súdy, pričom ústavný súd súdnu ochranu v konaní o sťažnosti poskytuje iba vtedy, ak porušenie procesných práv účastníkov konania chránených zákonmi [napr. Občianskym súdnym poriadkom (ďalej len „OSP“)] dosiahne takú intenzitu, že ho možno súčasne považovať aj za porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd upravených ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (m. m. I. ÚS 54/97, IV. ÚS 192/08).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd.

V nadväznosti na uvedené považoval ústavný súd za potrebné poukázať na svoju stabilizovanú judikatúru, z ktorej vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, IV. ÚS 16/09 atď.).

Podstata sťažnosti sťažovateľa je založená na argumentácii, že súdy (okresný súd a krajský súd) v prerokúvanej veci nesprávne vykladali pojem diskriminácia ako znevýhodňovanie len podstatne väčšej skupiny fyzických osôb, a nie aj samotného jednotlivca (sťažovateľa), v dôsledku čoho došli k záveru o absencii diskriminačného konania odporcu voči sťažovateľovi.

Pre účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní preskúmal k sťažnosti pripojený rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009 (jeho napadnuté výroky) a zistil, že krajský súd v odôvodnení najprv poukázal na obsah rozsudku okresného súdu, z ktorého okrem iného v napadnutej časti vyplynulo:

«Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru dané navrhovateľovi odporcom zo dňa 8. 9. 2003 podľa ust. § 68 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce je neplatné. Odporcovi uložil povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu mzdy vo výške 1.637.742,- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku a na účet Okresného

súdu Bratislava III zaplatiť súdny poplatok vo výške 101.262,- Sk a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V časti, ktorou sa navrhovateľ domáhal určenia, že jeho preradenie na prácu ambulantného chirurga vykonané ústnym pokynom odporcu zo dňa 5. 12. 2002 je neplatné, v časti uloženia povinnosti odporcovi zaradiť navrhovateľa na pôvodný výkon práce v zmysle náplne práce zo dňa 1. 4. 2002, v časti určenia, že odporca sa dopustil voči navrhovateľovi diskriminačného konania, a napokon v časti uloženia povinnosti odporcovi zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1.500.000,- Sk podľa § 13 ods. 5 Zákonníka práce z dôvodu diskriminácie návrh ako nedôvodný zamietol...

V prejednávacom prípade navrhovateľ považoval za diskrimináciu konanie odporcu, ktorý:

- ho neplatne previedol na iný druh práce a výrazne obmedzil počet ním vykonávaných operácií,
- došlo k obmedzeniu práva pacienta na slobodnú voľbu lekára,
- pod hrozbou straty zamestnania nútil navrhovateľa pracovať viac, ako mu umožňuje zákon a po jeho žiadosti z augusta 2003 o nezaradenie do pohotovostných služieb mu pridelil 2 x vyšší počet služieb.

Súd konštatoval, že v konaní navrhovateľom tvrdených skutočností nemožno predpokladať, že ku konaniu odporcu, ktorý previedol navrhovateľa na prácu samostatného lekára na chirurgickej ambulancii a zadelil ho i napriek jeho písomnej žiadosti do rozpisu služieb na mesiac september 2003, došlo v súvislosti s vykonávaním funkcie v odborovom orgáne (navrhovateľ bol predsedom Základnej organizácie Odborového zväzu pracovníkov zdravotníctva a sociálnej starostlivosti pri N. v B. a súčasne predsedom Základnej organizácie Slovenských lekárskech odborov pri N. v B.); a jeho diskriminácii v tejto súvislosti nepostačovala súdu úvaha navrhovateľa o tom, že „úplné obmedzenie operačnej činnosti, preukázateľne časovo nadväzovalo na deň vydania záväzného pokynu zo strany navrhovateľa, ako povereného člena ZO SLO pri N.

Vo vzťahu prevedeniu navrhovateľa na „iný druh práce“ súd odkazoval na odôvodnenie uvedené v časti VII. rozhodnutia, v ktorom zamietol návrh na určenie, že preradenie navrhovateľa na prácu ambulantného chirurga vykonané ústnym pokynom odporcu zo dňa 5. 12. 2002 je neplatné a návrh na uloženie povinnosti odporcovi zaradiť

navrhovateľa na pôvodný výkon práce v zmysle náplne práce zo dňa 1. 4. 2002 do funkcie „vedúci lekár s atestáciou II. stupňa“, ktorá zodpovedá pracovnej činnosti č. 14.8.6.05 podľa katalógu pracovných činností o verejnej službe stanoveného nariadením vlády SR č. 11/2002 Z. z. odôvodňujúc tým, že vydaním pracovnej náplne zo dňa 2. 12. 2002 obsahovo korešpondujúcej s ústnym pokynom odporcu z 5. 12. 2002 (ktorou bol navrhovateľ zaradený na prácu samostatne pracujúceho lekára na chirurgickej ambulancii s atestáciou II. stupňa) nedošlo k zmene druhu práce dohodnutej medzi účastníkmi a zamestnávateľom, požadované pracovné činnosti nevybočovali z rámca druhu práce dohodnutého medzi účastníkmi v pracovnej zmluve; v tejto súvislosti súd dal do pozornosti právomoc zamestnávateľa určovať a regulovať počet svojich zamestnancov a ich zloženie pružne tak, aby zamestnával len taký počet zamestnancov s takou kvalifikačnou skladbou, ktorá bude pre neho najvýhodnejšia (viď dôvodová správa k Zákonníku práce).

Za preukázané mal súd tvrdenie navrhovateľa o obmedzení ním vykonaných operácií a i to, že v dôsledku jeho dlhodobého zaradenia na prácu v chirurgickej ambulancii došlo k úplnému obmedzeniu výkonu operácií. Z predložených listinných dokladov bolo nesporné, že navrhovateľ vykonal v roku 2001 184 operácií, 115 I. asistencií a 9 II. asistencií, v roku 2002 vykonal 107 operácií, 106 I. asistencií a 9 II. asistencií. Uvedené však súd považoval za objektívne odôvodnené tým, že v roku 2002 sa v porovnaní s rokom 2001 vykonalo na Chirurgickej klinike N. celkovo o 80 operácií menej a pribudli operácie mladých lekárov. V druhom polroku 2002 nebol navrhovateľ prítomný v práci v rozsahu 32 pracovných dní z dôvodu čerpania dovolenky na zotavenie, práceneschopnosti a došlo k jeho zaradeniu najprv na zastupovanie a dňom 5. 12. 2002 na základe ústneho pokynu prednostu k dlhodobému prevedeniu na chirurgickú ambulanciu.

Vo vzťahu k navrhovateľovmu tvrdeniu o obmedzení práva pacienta na slobodnú voľbu lekára navrhovateľ v priebehu konania nepredložil konkrétne a určité dôkazy na podporu tohto tvrdenia a za nepostačujúce súd považoval tvrdenia vo „všeobecnej rovine“ bez uvedenia konkrétnych okolností (i v prípade neuvedenia mena pacienta napr. identifikovaním kedy a za akých okolností došlo k odmietnutiu práva pacienta na slobodnú voľbu lekára) – neuvedením takýchto okolností je žalovaný zbavený možností poskytnúť súdu dostatočné vysvetlenie.

Vo vzťahu k zaradeniu navrhovateľa do 6 služieb a 3 príslužieb v mesiaci september 2003 mal súd za to, že toto odporca dostatočne objektívne odôvodnil okolnosťou, že v mesiaci september 2003 čerpali dovolenku na zotavenie traja lekári Chirurgickej kliniky a jeden lekár bol na zahraničnej pracovnej ceste.

Na základe uvedeného preto súd ako neodôvodnený zamietol návrh v časti určenia, že odporca sa dopustil voči navrhovateľovi diskriminačného konania podľa § 13 ods. 1 na 3 a § 240 ods. 6 Zákonníka práce, v časti o uloženie povinnosti odporcovi zdržať sa akéhokoľvek ďalšieho diskriminačného konania voči navrhovateľovi a i v časti o uloženie povinnosti odporcovi zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1.500.000, Sk podľa § 13 ods. 5 Zákonníka práce z dôvodu diskriminácie...

O trovách konania rozhodol súd podľa ust. § 142 ods. 2 O. s. p. tak, že toto právo nepriznal žiadnemu z účastníkov.»

Po podrobnom oboznámení so súdnym spisom sa krajský súd zaoberal skutkovým základom prerokovávanej veci, jej právnym posúdením a skúmaním, pričom dospel k záveru, že „... v prípade navrhovateľa nedošlo k preradeniu na inú prácu v zmysle ust. § 55 Zákonníka práce. Zastupovanie chirurga v ambulancii mal navrhovateľ už v pôvodnej náplni práce zo dňa 1. 4. 2002, v danom prípade teda nedošlo k preradeniu na inú prácu, ale navrhovateľ bol svojím nadriadeným zaradený v rámci pracovnej náplne na vykonávanie práce v súlade s pracovnou zmluvou s ohľadom na momentálne potreby zamestnávateľa zachovať funkčnosť všetkých oddelení.

Vyššie popísané rozhodnutie nadriadeného navrhovateľa odvolací súd rovnako ako súd prvého stupňa považoval za primerané a nevyhnutné, ktoré možno ospravedlniť objektívnymi skutočnosťami, ktoré v tej dobe vznikli na chirurgickom oddelení a nie za rozhodnutie znevýhodňujúce navrhovateľa v porovnaní s inými zamestnancami. V danom prípade, ako už bolo konštatované, zamestnávateľ len využil svoje oprávnenie zaradiť navrhovateľa do ambulancie v zmysle pôvodnej náplne práce na čas, ktorý bol hoci dlhší, ale nevyhnutný, aj vzhľadom na to, že v určitom čase bol navrhovateľ jediným pracovníkom spĺňajúcim kritériá na zastupovanie lekára z chirurgickej ambulancie z hľadiska kvalifikácie. Ak aj došlo k takému zaobchádzaniu s navrhovateľom, ktoré bolo iné, ako zaobchádzanie s jeho kolegami lekármi, nestalo sa tak bez dôležitého dôvodu, ktorým bola

potreba zabezpečenia zdravotnej starostlivosti na ambulancii a to spôsobom vyplývajúcim z pracovnej zmluvy, nemôže teda ísť v danom prípade o diskriminačné konanie v dôsledku ktorého by dokonca malo dôjsť k znemožneniu výkonu povolania, rozpadu rodiny navrhovateľa, či k zhoršeniu zdravotného stavu tak, aby mohli byť tieto následky považované za následky diskriminačného konania odporcu voči navrhovateľovi a zmiernené náhradou nemajetkovej ujmy.“.

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádza z toho, že primárnou úlohou v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy nie je podávať výklad právnych predpisov, ktoré všeobecný súd v dotknutom konaní pred ním aplikuje. Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie všeobecným súdom musí byť v súlade s ústavou (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy) a ústavný súd iba posudzuje, či príslušný výklad právnej normy aplikovanej v konkrétnych okolnostiach prípadu [v danej veci Zákonníka práce a zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“)] je racionálne akceptovateľný alebo či nie je popretím jej účelu, podstaty a zmyslu.

V okolnostiach prípadu ústavný súd považoval za potrebné konštatovať, že smernica Rady Európskej únie č. 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorou sa ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, sa premietla s účinnosťou od 1. apríla 2002 do § 13 Zákonníka práce a následne po prijatí antidiskriminačného zákona s účinnosťou od 1. júla 2004 sa pojem diskriminácia premietol do jeho § 2a ods. 2, ktorý znie: „Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.“, ako aj do § 2a ods. 3, ktorý znie: „Nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takýto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne zdôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu“, pričom

súčasne so schválením antidiskriminačného zákona došlo aj k príslušným zmenám v § 13 Zákonníka práce, ktorého odsekom 5 v platnom a účinnom znení sa na uplatnenie ustanovení antidiskriminačného zákona odkazuje.

Z vnútroštátnej právnej úpravy (do 30. júna 2004 § 13 ods. 7 Zákonníka práce a od 1. júla 2004 § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona v spojení s § 13 ods. 5 Zákonníka práce) vyplýva, že dôkazné bremeno neťaží len a výlučne žalovanú stranu, ale ťaží aj žalobcu. Žalobca musí prioritne uniesť dôkazné bremeno týkajúce sa skutočností, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, resp. zásady rovnakého zaobchádzania. Žalobca musí tvrdiť a zároveň aj predložiť také dôkazy (uniesť dôkazné bremeno), z ktorých možno dôvodne usúdiť, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Súčasne musí tvrdiť, že pohnútkou diskriminačného konania je jeho znevýhodnenie v zamestnaní oproti ostatným zamestnancom. Až následne sa presúva dôkazné bremeno na žalovanú stranu, ktorá má právo preukazovať svoje tvrdenia, že neporušila zásadu rovnakého zaobchádzania. Domnienku prípadného porušenia zásady rovnakého zaobchádzania môže žalovaný vyvrátiť, ak preukáže, že namietané konanie, resp. opomenutie sledovalo oprávnený záujem, bolo objektívne odôvodnené, primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takeého záujmu. Uvedenú postupnosť prechodu dôkazného bremena zo žalobcu na žalovaného v okolnostiach prípadu (zo sťažovateľa na odporcu) aj krajský súd považoval za zrejmu a nespornú.

Rozsudok odvolacieho krajského súdu sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009 v napadnutej časti, ako aj rozsudok súdu prvého stupňa z 1. apríla 2008 sú založené na právnom názore, že ak aj došlo k takému zaobchádzaniu so sťažovateľom, ktoré bolo iné ako zaobchádzanie s inými zamestnancami (lekármi), nestalo sa tak bez dôležitého dôvodu, ktorým bola potreba zabezpečenia zdravotnej starostlivosti na ambulancii, a to spôsobom vyplývajúcim z pracovnej zmluvy. Podľa záverov prvostupňového súdu i odvolacieho súdu sťažovateľom predložené dôkazy a tvrdenia z objektívneho hľadiska nepreukazovali také okolnosti, z ktorých by bolo možné dôvodne usudzovať, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania a k diskriminačnému konaniu, ktorého následky by mali byť zmiernené náhradou nemajetkovej ujmy.

Podľa názoru ústavného súdu krajským súdom vyslovený právny názor k sťažovateľom nastolenej otázke diskriminácie jeho osoby na pracovisku, porušení zásady rovnakého zaobchádzania, je ústavne akceptovateľný. V odôvodnení rozsudku krajský súd poukázal na to, akými zákonnými ustanoveniami sa riadil, aké skutkové zistenia a úvahy ho viedli k vyslovenému právnemu názoru. Po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia napadnutého rozsudku a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, ústavný súd nezistil taký jeho výklad a aplikáciu ustanovení Zákonníka práce a antidiskriminačného zákona, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s uvedeným článkom ústavy.

Ústavný súd už judikoval, že „Ak všeobecný súd reagoval na procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu a štádia civilného procesu, v ktorom účastník uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, nemôže dôjsť k porušeniu základného práva na spravodlivý proces“ (IV. ÚS 329/04).

V danom prípade krajský súd podľa názoru ústavného súdu zhodnotil konkrétne okolnosti prerokúvanej veci ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom. Odôvodnenie rozsudku sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009 predstavuje dostatočný základ pre jeho výrok, pretože krajský súd v potrebnom rozsahu vysvetlil, na základe akého skutkového stavu a právnych úvah rozhodol.

V tejto súvislosti ústavný súd už judikoval, že „Ústava neupravuje prípustnosť dôkazov, ale ponecháva jej úpravu na príslušné zákony, spravidla na procesné kódexy. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie“ (I. ÚS 52/03).

Ústavný súd tiež pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania

a jeho návrhu nevyhovie, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivé súdne konanie nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivé súdne konanie proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú, a to za predpokladu, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

Subjektívny názor sťažovateľa na diskrimináciu jeho osoby nie je dôvodom na prijatie záveru, že vo vzťahu k nemu mohlo dôjsť k diskriminačnému postupu. V danom prípade chýbajú objektívne okolnosti, ktoré by dovolili dospieť k takému záveru aspoň na účely prijatia sťažnosti na ďalšie konanie. V okolnostiach prípadu o napadnutom rozsudku krajského súdu a jeho odôvodnení preto ústavný súd nemôže prijať záver, že by dôvody rozhodnutia boli z ústavného hľadiska neudržateľné, prípadne boli svojvoľné, tak aby to odôvodňovalo ich spojitosť s možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd vychádzajúc zo skutkových okolností, ktoré vyplynuli z predloženého rozhodnutia krajského súdu z právnych východísk a záverov odmietol sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

2. Predmetom druhej časti sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy výrokom rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009, ktorým potvrdil prvostupňový rozsudok z 1. apríla 2008 v časti o nepriznaní trov prvostupňového konania a ktorým mu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

Sťažovateľ nesúhlasí s rozhodnutím krajského súdu, podľa ktorého *„keďže každý z účastníkov mal v odvolacom konaní len čiastočný úspech, odvolací súd v súlade s ust.*

§ 224 ods. 1 a § 142 ods. 2 O. s. p. vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu odvolacích trov právo“.

Podľa § 142 ods. 1 OSP účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Podľa § 142 ods. 2 OSP ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Podľa § 142 ods. 3 OSP aj keď mal účastník vo veci úspech len čiastočný, môže mu súd priznať plnú náhradu trov konania, ak mal neúspech v pomerne nepatrnej časti alebo ak rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu; v takom prípade sa základná sadzba tarifnej odmeny advokáta počíta z výšky súdom priznaného plnenia.

Podľa § 224 ods. 1 OSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvého stupňa platia i pre odvolacie konanie.

Rozhodovanie o náhrade trov konania je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 1997). Právo na súdnu ochranu a v jeho rámci náhrady trov súdneho konania sa možno domáhať len spôsobom a v medziach zákona, ktorý upravuje podmienky na jej priznanie (čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09). Je v zásade vo výlučnej právomoci všeobecných súdov posúdiť mieru úspechu strán podľa čl. 142 ods. 2 OSP a na základe toho rozhodnúť o ich pomernom rozdelení alebo vyslovení, že žiaden z účastníkov nemá na náhradu trov právo. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o trovách konania iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

V okolnostiach prípadu krajský súd ako odvolací súd rozsudkom sp. zn. 5 Co 209/2008 z 13. októbra 2009 na základe odvolania sťažovateľa týkajúceho sa začiatku momentu poskytnutia náhrady mzdy až od 5. novembra 2003, v tejto časti zmenil rozsudok okresného súdu tak, že priznal sťažovateľovi náhradu mzdy za obdobie už od 9. septembra 2003 do 13. októbra 2009 s tým, že sťažovateľ pred súdom prvého stupňa bezpečne preukázal, že ústne oznámil odporcovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní, a preto mu patrí náhrada mzdy už od 9. septembra 2003. Odvolací súd zároveň určil koniec momentu poskytovania náhrady mzdy v zmysle § 79 ods. Zákonníka práce k 13. októbru 2009, preto sťažovateľom napadnuté rozhodnutie okresného súdu zmenil aj v tejto časti. Inak sa odvolací súd v súvislosti s posúdením nárokov sťažovateľa ako žalobcu, pokiaľ ide o ním namietanú výšku náhrady mzdy, neplatnosť preradenia na inú prácu a zamietnutie návrhov súvisiacich s diskrimináciou, s odôvodnením rozsudku prvého stupňa stotožnil.

Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku v súvislosti s rozhodnutím o trovách konaniach dospel k záveru, že *„keďže každý z účastníkov mal v odvolacom konaní len čiastočný úspech, odvolací súd v súlade s ust. § 224 ods. 1 a § 142 ods. 2 O. s. p. vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu odvolacích trov právo“*.

Toto odôvodnenie krajského súdu nemožno – odhliadnuc od toho, že je pomerne stručné – považovať podľa názoru ústavného súdu za odporujúce citovanému článku ústavy. Pokiaľ § 157 ods. 2 OSP ustanovuje aj „stručnosť“ odôvodnenia, týka sa to predovšetkým

odôvodnenia o trovách konania. Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie o trovách konania treba posudzovať v kontexte celého rozhodnutia (I. ÚS 230/04, III. ÚS 53/06). Ak krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia akcentoval najmä to, že podľa záverov, ku ktorým dospel, možno zo strany sťažovateľa hovoriť len o jeho čiastočnom úspechu v odvolacom konaní (a v konaní ako celku), podľa názoru ústavného súdu krajský súd odôvodnil namietané uznesenie ústavne akceptovateľným spôsobom.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že medzi napadnutým výrokom rozsudku krajského súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala, že mohlo dôjsť k jeho porušeniu. Ústavný súd preto po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa, keďže rozhodovanie o nich je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy).

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. augusta 2010